

SEVİM BURAK'IN KÜÇÜREK ÖYKÜCÜLÜĞÜ

*Ahmet KILINÇ**

ÖZET

Türk edebiyatında yeni bir tür olan küçürek öyküler bireyi varoluş problemleriyle birlikte ele alır. Bu açıdan derin felsefi mesajlar içeren küçürek öyküler günümüz insanının modern anlatım aracıdır.

Özgürlük, bireyin kendini tanıması ve varoluşunu gerçekleştirmesi için temel bir olgudur. Özgürlüğün kısıtlanması veya yok edilmesi bireyde kendini tanıyamama, iletişimsizlik, yalnızlık ve yabancılaşma gibi varoluşsal problemlere yol açar.

Yaşamını sanatına yansıtan Burak, gündelik olayları öykülerine konu edinir. Küçürek öykülerini farklı şekillerde oluşturan Burak için önemli olan neyi değil nasıl anlattığıdır. Zaman-mekân, birey-toplum gibi kavramlar üzerinde yoğunlaşan yazar, bu kavramları sorgular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Küçürek öykü, varoluş, özgürlük, birey

THE SHORT SHORT STORYTELLING OF SEVİM BURAK

ABSTRACT

The short short story, which is a new kind in the Turkish literature, deals with the individual taking him/her along with his/her problems of existence. From this point of view, the short short stories that contain deep philosophical messages are the means of today's people for a modern expression.

The freedom is a basic phenomenon for self-recognition of the individual and for the realization of his/her existence. Limiting the freedom or diminishing it, causes existential problems in the individual like not knowing him/herself, ill-communication, loneliness and alienation.

Burak, who reflected her life into her art, takes the daily events as a topic for her stories. Plotting her short short stories in different ways, it is not important for Burak what does she tells about, but in a what way she tells them. The author, having concentrated on the concepts like time-space, individual-society, is inquiring these concepts.

Key Words: Short short story, existence, freedom, individual.

* Fırat Ü. İnsani ve Sos. Bil. Fak. Türk Dili ve Ed. Böl. Yüksek Lisans Öğrencisi. El-mek: akilinc87@hotmail.com

Küçürek öyküler; bireysel ve toplumsal olanı evrensel düzlemde; evrene ait şifrelerle çözmeye çalışan yoğunlaştırılmış metinlerdir. Görünenden çok görünmeyeni ifade eden bu öyküler aysbergin gizlenen yüzüdür. Bu öyküler, anlamını sürekli görünmeyenin içinde saklar ve simgesel anlatımı tercih eder. “*Bir yoğunlaştırma göstergesi olan simge, daima kendisi olmayandır. Ve hep ötelere derin anlamlara çağrıda bulunur.*” (Korkmaz 2007,1999)

Sembolik bir dil ile yazılan bu öyküler dikkat gerektiren ayrıntıları içinde taşırken aykırılığın ve bitmemişliğin sınırlarında dolaşır. Dünya edebiyatında, “*Anlık kurmaca*” (Baxter 1997,87), “*flash fiction*”, “*short short story*” (Asimov 1992) Türk edebiyatında ise, *kısa öykü* (Emre 2002, 13), “*minimal öykü*”, “*çok kısa öykü*”, “*öykücük*” (Edgü, 1990, 245;1997: 38) “*küçürek öykü*” (Korkmaz 2003,26) gibi isimlerle adlandırılan bu tür öyküleri biçim ve içerik açısından tam olarak ifade etmesi dolayısıyla Prof. Dr. Ramazan Korkmaz’ın küçürek öykü terimini kullanmayı tercih ettik.

Küçürek öyküler, “*kısa, özlü ve sindirilmiş yapıyla anlık fark edişlerin şiirsel çılgılığıdır.*” (Korkmaz 2008,1996). Kısa ve öz bir yapısı olan küçürek öykülerde uzun tasvirlerle yer verilmez. Zaman, mekân, olay ve kişiler sezdirilerek aktarılır. Kendine özgü bir yapısı olan küçürek öykülerde üst bir dil kullanılır. Dolayısıyla, bu tür öykülerin okuyucuları da üst okuyuculardır.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının kendine özgü üslubu ile dikkat çeken yazarlarından biri olan Sevim Burak, birçok öykülerinin ve tiyatrolarının yanında Türk edebiyatında örneği az bulunan küçürek öykü türünde de eserler verir.

Burak’ın “Afrika Dansı” adlı öykü kitabındaki: “Bremen Vapuru”, “Ayakkabıcı Bürjeni”, “Terzi Kalivrusi”, “Sainte Pulcherie”, “Bir Evlilik”, “Ümmü Gülsüm” ile “Palyaço Ruşen” adlı öykü kitabındaki, “Bekâr”, “Eski Ateş”, “Seyahat Esnasında”, “Takvim Altı Yazıları” ve “Ajda Pekkan” öyküleriyle birlikte toplam 11 tane küçürek öyküsü vardır. Bu öyküler biçimsel ve izleksel açıdan birbirinden farklı özellikler gösterir. Burak, bu tür öykülerinde bireyin, özgürlük, farkındalık, yalnızlık, ölüm ve ben olma çabası gibi varoluş durum ve problemlerini işler.

Sevim Burak’ın küçürek öyküleri, bireyin toplum üzerindeki ve toplumun birey üzerindeki etkilerini açığa çıkarır. Bu açıdan yazar, küçürek öykülerinde gündelik olaylara yoğun ve derin anlamlar yükleyerek aktarır. Necip Tosun’un tespitiyle Sevim Burak, “*kendinden, çevresinden yola çıkarak biriktirdiklerini düşler ve sezgilerle dönüştürüp bir başka gerçeklik oluşturmak peşindedir.*” (Tosun 2005, <http://tosunnecip.blogcu.com/sevim-burak-oykuculugu-necip-tosun/3118517>) Böylece yazar, gündelik olaylar ve sıradan insanlardan hareketle evrensel hakikatlere ulaşmayı hedefler.

Bireyin en büyük çıkmazı olan kendilik bilincine ulaşmak ve “ben” olmak yazarın merkeze alarak işlediği konulardır. Bu açıdan, “*yuurtsuzluğunu birey olarak duyumsayan insan, umutsuzca yaşamı sorgulamaktadır. O yüzden yabancılaşma, köleleşme, umutsuzluk, çöküntü ve bunaltı ana izlekleri üzerine kurulan küçürek öyküler*” (Korkmaz 2008,1996) bireyin varoluş problemine ışık tutar.

Burak’ın sanatı ve yaşamı iç içedir. Bu açıdan bakılınca öykü kişileri çevresindeki insanlardan oluşur. Onun bu özelliği küçürek öykülerine de yansır. “Ayakkabıcı Bürjeni” adlı küçürek öyküsünde ayakkabı ile hayatı sembolize eden yazar, ayakkabıcı ile de insanın yaratıcılık gücüne göndermede bulunur. Hayatın sınırlandırılması ve bireyin sınırlandırılan bu hayat içerisinde kısırılmışlığının aktarıldığı bu öyküde, özgürlüğün ve varoluşun tam olarak gerçekleştirilemediği de anlatılır. Hayat, bireyi kısıtlar ama birey sınırlı olan bu hayatı yaşamak zorundadır, bu zorunluluk, “*Malumu âlinizdir ki djizme ilk defa giyildiği zaman herhalde biraz sıkar fakat ayağınızı vurmaz*” (Afrika Dansı ‘Ayakkabıcı Bürjeni’, s.71) ifadesinde simgeleşir. “Sıklar” fakat “vurmaz” kelimeleri ile hayata alışılması ve hayatın zorlukları ile birlikte yaşanması gerektiğine vurgu yapılır. Yine “Terzi Kalivrusi” adlı öykü de aynı izlek üzerine kurulur. “*Bana bir kat elbise ölçüsü alınız*” (Afrika Dansı “Terzi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Kalivrusi", s.72) ve "Ölçümü alınız" (*Afrika Dansı "Ayakkabıcı Bürjeni"*, s.71) ifadeleri ile bireyin sınırlı bir varlık olduğuna gönderme yapılır. Birey, sadece belirli kalıplar içinde ve başkaları tarafından sınırları çizilen hayatı yaşamaya mahkûm edilir:

İşte terzi kalfa geliyor

Bana bir kat elbise lazım

Yanınızda örnekler var mı?

Her türlü sü var efendim

Hangisi daha ziyade hoşunuza giderse onu intihap ediniz

Siyahı daha ziyade severim

Bana bir kat elbise ölçüsü alınız

Ne biçimde olsun?

Şimdiki moda göre nasıl giyiyorlar ise öyle yapınız

Elbisem hazır mıdır?

Hayır efendim

Yalnız setrenizi getirdim

Bakayım prova edeyim iyi geliyor mu?

Vücudumu çok sıkıyor

Boyu çok uzun

Tamam, boyunuza göredir

Kollarım kaçıyor

Efendim şimdiki moda böyledir

Ben isterim ki vücudum rahat etsin

Zaten terzi kesme işinde hiçbir vakit kendinde kusur bulmaz ki

(*Afrika Dansı, "Terzi Kalivrusi"*, s.72)

Elbise ile hayatı sembolize eden yazar, "bana bir kat elbise ölçüsü alınız" diyerek sınırlarını kendisinin belirlediği bir hayat kurma arzusundadır. Bireyin bu isteği onun içinde bulunduğu var olma çabasını gösterir.

İnsan, zamana ve mekâna sıkıştırılmış bir varlıktır. Bu sıkıştırılmışlık bireyin varoluş probleminde yol açar. Varoluşunu hissettiği zamanda ve mekânda yaşayamayan bireyin en büyük trajedisini de çevresine ve dünyaya yabancılaşmasıdır.

Yazarın, mekân-insan birlikteliğinin ön plana çıktığı öykülerinde mekân, "yaşadıklarımız, düşlediklerimiz gibi unuttuklarımızın da içimizdeki toplanma merkezi olan tinsel varoluş alanları (bellek mekânları) kendilik bilinci kurmanın en temel çıkış noktasıdır" (Korkmaz 2008, 31). Bu bakımdan Burak'ın öykü kişileri için yaşanan yer, tinsel olarak varoluşlarını hissettikleri alanlar bütününe dönüşür. Öykülerde fiziksel olarak sınırlandırılan mekân, tinsel anlamda bireyi sıkır: "Ayakkabıcı Bürjeni" ve "Terzi Kalivrusi"nde mekân, kundura ve bir setre ile sınırlandırılarak öykü kişinin yaşam alanı daraltılır. Küçürek öykülerinin başlıklarını mekân üzerine kuran yazar, "Terzi

Kalivrusi”, “Ayakkabıcı Bürjeni”, “Sainte Pulcherie”, “Bremen Vaporu”nda mekânın, kişiler, olaylar ve zaman üzerindeki etkisini göstermeye çalışır.

“Terzi Kalivrusi” ve “Ayakkabıcı Bürjeni”de öykü kişileri, buldukları mekânda varoluşlarını hissedemezler. “*Ayağıma giymiyorum*”, (Afrika Dansı, “Ayakkabıcı Bürjeni”, s.71) “*vücudumu sıkıyor*”(Afrika Dansı, “Terzi Kalivrusi”, s.72) ifadeleri, içinde bulunulan varoluş probleminin simgesel yansımasıdır. Birey, kendini rahat hissettiği zamanda ve mekânda varoluşunu tam olarak gerçekleştirir. Fakat hayat buna izin vermez. Çünkü insan sonsuzluğu ve sınırsızlığı arzu eden bir varlıktır. Buna karşılık hayat sonlu ve sınırlı bir olgudur. Bu nedenle birey, hayat ile devamlı bir çatışma içerisinde. “Terzi Kalivrusi” ve “Ayakkabıcı Bürjeni” adlı öyküler bireyin toplum içerisindeki ontolojik durumunu açıklar. Bu açıdan her iki öykü birbirine benzer özellikler gösterir. Basit ve gündelik olaylardan oluşan bu öyküler, Burak’ın aktarımıyla artık basit olmaktan çıkar, felsefi ve psikolojik bir özellik kazanır.

Ayakkabıcılık ve terzi meslek itibarı ile benzerlik gösterir. Çünkü her iki meslek ile uğraşanlar varlığı bir nesneye dönüştürerek varlığa şekil verme uğraşı ile tıpkı bir yaratıcıya benzetilir. “*Yaratıcı bir Tanrı’yı bile çoğu zaman yüksek bir zanaatçı gibi tasarlarız. Tanrı’yı zanaatçıya benzetiriz.*” (Sartre 2007,38). Zanaatçı ile Tanrı arasında benzerlik kurarak onların yaratıcılık özelliğine vurgu yapan yazar, bu çabasında bireyin sonsuz ve sınırsız olma isteğini dile getirir.

Başkalarına göre yaşamak ve seçimlerini özgürce gerçekleştirememek bireyi ötekileşmeye götürür:

“şimdiki moda göre nasıl giyiyorlar ise öyle yapınız

Vücudumu çok sıkıyor

Efendim şimdiki moda böyledir.

Ben isterimi ki vücudum rahat etsin

(Afrika Dansı, “Terzi Kalivrusi”, s.72)

Bireye kendisi olma ve özgürce yaşama şansı vermeyen toplum, onu herkes gibi olmaya iter. Öykü kişinin, “*şimdiki moda göre olsun*” isteğine karşılık “*vücudumu çok sıkıyor*” tepkisi, yaşanan trajediyi açığa çıkarır. Bu durumda “*birey, yığın adına özgünlüklerinden vazgeçmek zorunda kalacak ve kendini iptal edecektir.*” (Korkmaz 49,25-30) Öyküde de “*moda*”, özgür olamamayı, herkes gibi olmayı sembolize eder. Böylece bireyin özgürlüğüne “*moda*” engeli koyularak onun bir yığına dönüşmesine yol açılır. Burak, bu öykülerinde bireyin zamana ve mekâna karşı uyumsuzluk problemini açığa çıkarır. “*Şimdiki moda*” ifadesiyle bireyin zaman ile olan uyumsuzluğu anlatılırken “*Bunlar pek dar ayağıma giymiyorum*” (Afrika Dansı “Ayakkabıcı Bürjeni”, s.71) ifadesiyle de mekân ile olan uyumsuzluğu anlatılır. “*Mekânın fiziksel olumsuzlukları ve coğrafi konumunun sınırlayıcılığı, bireyin şey’leşerek, herkesleşerek bir yığına dönüşmesine zemin hazırlar*” (Deveci 2007, 77). Zamana ve mekâna sıkıştırılan birey her zaman için öteki olmaya mahkûm edilir. Kendini rahat hissetmediği zaman düşünme yetisini de kaybeder. Böylece kendi içine dönemez ve kendi özünü bulamaz. “*Bireyin varoluşunu hissettiği yer olan mekân ile bireyin varoluşunu hissettiği an olan zamanın*” (Deveci 2009,124) oluşturulamaması ve bireyin, kendisini yaşadığı zamana ve mekâna ait hissetmemesi, “*şimdi ve buradalığı*”nı gerçekleştirememesi varoluşunu tam anlamıyla gerçekleştiremediğini gösterir. Burak’ın küçürek öykülerinde zaman ve mekân temel problemdir. “Terzi Kalivrusi” ve “Ayakkabıcı Bürjeni” adlı öykülerde mekânın sıkıştırılmışlığı ve zamanın uyumsuzluğunu işlerken “Eski Ateş”, “Seyahat Esnasında” ve “Bremen Vaporu” öykülerinde ise zamanı, anılarına yoğunlaşarak işler. “Bekâr” adlı öyküde ise zamandan ve mekândan uzaklaşarak bireyin varoluş çabası üzerinde durur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Burak'ın bu küçürek öykülerinde belirli bir başlangıç ve sonuç yoktur. Yazar, sadece belirli bir olayın belirli bir kesitini hatta “an”ını aktarır. “*Olay hiçbir zaman katmanlaşmaz, genellikle sonuca giden eylem veya değişim an'ıyla sınırlı kalır.*”(Kulahlıoğlu İslam 2008,2027). “Terzi Kalivrusi” ve “Ayakkabıcı Bürjeni” adlı küçürek öykülerinde zaman, mekân ve olay diğer küçürek öykülerine göre daha belirgindir. Öykü ve öyküleme zamanının çakıştığı bu öykülerde olayların konuşulduğu ve yapıldığı zamanlar aynıdır.

“*Konudralarımla djizmelerimi getirdiniz mi?*”

Evvet efendim getirdim lütfen bir kerre giyiniz prova ediniz.”

(Afrika Dansı “Ayakkabıcı Bürjeni”,s.71)

İfadelerinde birinci öznenin “*getirdiniz mi?*” sorusuna karşılık ikinci öznenin “*evvet*” cevabı aynı anda olur. Olayın yaşandığı ve aktarıldığı zaman aynı olduğu için öykü ve öyküleme zamanı çakışır.

Küçürek öykülerde önemli olan durumun aktarılması olduğu için “*konuşmacı durumundaki öykü kişileri birer figür durumundadır. Bunlar, yazarın dil yoluyla yarattığı, geçmişi ve geleceği belirtilmeyen, tam bir kahraman kimliğinde vücut bulamayan kişilerdir.*”(Deveci 2007,79) “Bekâr”, “Eski Ateş”, “Seyahat Esnasında” “Takvim Altı Yazıları” ve “Ümmü Gülsüm” adlı öykülerde öykü kişilerinin isimleri açığa çıkarılmaz sadece varlıkları hissettirilir. “*Zaman ve toplum şartlarının bireyin sivrilmemesini, kahraman olmasını imkânsız hale soktuğu savını gereği olarak pasif, silik figür*”(Aytaç1999,242) olarak kalmalarına sebep olur.

“*Efendim kunduracımız sizi görmek istiyor.*”

Söyleyiniz yukarı çıksın

Efendim sizi beklediğimden dolayı affınızı istirham ederim

Fakat kabahat bendenizde değil

Djizmelerinizi yapmaya verdiğim işçi daha bu sabah getirdi “

(Afrika Dansı “Ayakkabıcı Bürjeni”, s.71)

Öykü kişilerine kunduracı ve işçi sıfatlarıyla hitap edilmesi ve kahramanların asıl isimlerinin söylenilmemesi onların kahraman olmadıklarını ve her zaman için hayatta birer figür olarak kalacaklarını gösterir. Yine “*işte terzi kalfa geliyor*” (Afrika Dansı “Terzi Kalivrusi”, s.72) ifadesinde öykü kişinin sadece mesleki unvanıyla anılması onun ismiyle var olmasını engeller. “Bekâr” adlı öyküde olay bir kişi üzerine kurulur “*bana iğne iplik verin*” (Palyaço Ruşen “Bekâr”, s.121) ve yine öykü kişinin ismi verilmeyerek ismini sembolik olarak ifade eden bir kelime (zamir) kullanılır. “Terzi Kalivrusi”, “Ayakkabıcı Bürjeni” ve “Bekâr adlı öyküler bazen iki bazen de üç kişinin diyalogları ile oluşur. Fakat bu diyalogları gerçekleştiren kişiler belirgin değildir. Sadece konuşmaları vardır.”*Belirli bir tutumun veya ruh halinin temsilcisi olarak metinde yer alırlar.*”(Kulahlıoğlu İslam 2008,2027) Ses olarak var olan öykü kişileri varlık olarak pasif kalırlar. Burak'ın küçürek öykülerinde hep bir diyalog vardır. Öykü kişisi bazen toplum ile ama çoğu kez de kendisi ile bir diyalog içerisinde. “*İnsan kendi dışında vardır. Kendi dışına çıkararak var olur. Yani ancak dışa atılarak dışta kendini yitirerek varlaşır.*”(Sartre 2007,75) sürekli bir diyalog içinde olan öykü kişileri, var olamamalarına karşı tepkilerini göstermeye çalışırlar. Kendilerini dışa açarak var olma mücadelesi içine girerler.

Turkish Studies

Bireyin kendi olma çabasının aktarıldığı diğer bir küçürek öyküsü ise “Bekâr”dır:

Bana iğne iplik verin

Az iplik –yün-ipek-pamuk

Bu iğne kalındır

Ne yapacaksınız?

Yakamı dikeceğim

(Palyaço Ruşen”Bekâr”,s.121)

Zamanın, mekânın ve olayın genişçe tasvir edilmediği sadece hissettirildiği bu küçürek öyküde “Bekâr” sözcüğüyle bireyselliği ve yalınlığı anlatan yazar “Yaka” sözcüğüyle oluşturulamamış bir benliği sembolize eder. “yakamı dikeceğim” ifadesi ile iki yakasını bir araya getirmeye çalışan bireyin “ben” olma çabasını aktarır.

Hâkim bakış açısı ile aktarılan küçürek öyküler kahramanın sınırsız bilme yetisine sahip olduğunu gösterir.” *Malumu âlinizdir ki” (Afrika Dansı ”Ayakkabıcı Bürjeni” s.71)* ifadesi ile öykü kişisi, öykü kahramanının zihnindekilerini açığa çıkarır. Yine, “*Zaten terzi kesme işinde hiçbir vakit kendinde kusur bulmaz ki” (Afrika Dansı ”Terzi Kalivrusi”,s.72)* ifadesiyle de öykü kahramanı, öykü kişisinin zihninden geçenleri bilir ve açığa çıkarır.

Burak, küçürek öykülerinde daha çok dili farklı şekilde kullanmasıyla dikkat çeker. Anlamdan çok biçimi ön plana çıkarır. Anlaşılacak gibi bir kaygısı olmayan yazar bundan dolayı neyi anlattığını değil nasıl anlattığını önemser. Bu bakımdan “Eski Ateş” öyküsü yazarın konuyu ele alış ve aktarışı yönüyle önemlidir.

“Kovada kömür var me?

Küreği alın kömür koyun

Birden çok koymayın

Pek çok koyduğunuz halde ateşi söndürürsünüz

Ateşi boğdunuz

Karıştıracak demir ile biraz kaldırın ki bir miktar nefes alsın

Karıştırıcıyla karıştırın

Karıştırıcıyı içinde bırakın

Çabuk tutuşsun

Alevlenmeye başladı

Ateşe mukayyet olmalısınız

Ateşi bırakmayınız ki sönsün

Bütün bütüne sönmemiştir

Yeniden yakmalı

Gelin ateşi düzeltin

Ne ararsınız

Maşayı arıyorum

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

İşte köşededir
 Küçük körük nerede?
 Gidin küçük körüğü arayın getirin
 Ateşi körükleyin
 Yavaş körükleyin
 O kadar hızlı körüklemeyin
 "üstüne birkaç talach koyun
 Şimdi iki üç partcha odun koyun
 Az vakitten toutouchour"
 Küreği alın kömür koyun
 Pek çok koydunuz
 Beni bunalttınız
 Ateş sönyüyor
 Pek miskin ateş
 Gelin ateşi düzeltin"
 (Palyaço Ruşen, "Eski Ateş" s.126)

Küçürek öykülerinde farklı bir üslup kullanan yazar, kelimelerle oynayarak bu farklılığını açığa çıkarır. İçerik olarak bireyin bilinçaltına yapılan yolculuk ile bilinçaltındaki anılar bilinç düzeyine çıkarılır. "Ateş ve ısı en değişik alanlarda bize açıklama yolları sağlar. Çünkü bunlar bizim yitmez anılarımızın yalın ve kesin kişisel deneyimlerimizin ortamını oluştururlar. Bu nedenle ateş her şeyi açıklayacak ayrıcalıklı bir öğedir." (Bachelard 2007,17). Eski Ateş öyküsünde; ateş, bireyin aydınlanmasını, uyanmasını sağlayan bir çağrı öğesidir. Bilinçaltındaki duyguları ve anıları bilinç düzeyine taşıyarak onları açığa çıkarır. Bilinçaltını "kova" ile sembolize eden yazar "kömür" ile de insanın duygularını, anılarını ve deneyimlerini sembolize eder. "Alevlenmeye başladı" diyerek bilinçaltına atılan hatıralar bilinç düzeyine taşınmaya başlar.

"Bremen Vapuru"nda, bireyin nesne ile olan ilişkisine gönderme yapılır. "50 yıldır sis işareti veren BREMEN Vapurunda BÜYÜKBABAM" (Afrika Dansı, "Bremen Vapuru", s.69). Bremen Vapuru ile büyük babasını özdeşleştiren öykü kahramanı bilinçaltına attığı hatıralarını "Bremen Vapuru" aracılığıyla tekrar bilinç düzeyine taşır. Bu bakımdan nesnelere insanların anılarını canlandıran birer araçtır.

Burak, küçürek öykülerinde özellikle kelimelerin temel yapılarını bozarak çeşitli sapmalara başvurur. Dilsel bir aktarım olan sapmalarda amaç, "gösterilenlerin aktif kullanımı ile gösteren boyutunun zenginleştirilmesi ve yeni imajların doğmasına neden olup yeni sembollerin edinimi(ni)" (Karakaya 1999, 80) sağlamaktır. Talaş, parça, tutuşur gibi kelimeleri "Talach, partcha, toutouchour" şeklinde yazarak farklı bir söylem ve yazım oluşturur. Diğer küçürek öykülerinden çok farklı bir üslup ve biçimsel yapıyla kurulan "Ajda Pekkan" isimli öykü de tamamen ses ve anlam bilimsel sapma özelliği gösterir:

“İ-ki Jabandjy
 Gedje qaranlyq
 El-ler bir-les-mys
 Gedje qaranlyq
 Galb-ler söz-leş-mys
 İ-ki jabandjy
 Ta-nıs-mys-lar böjle
 Jyldız-lar şahid olmys bu asga
 Mah-tab de-mys-ki
 Gedje asg basga
 Jabandjylyra japyms bir-de saga”

(Palyaço Ruşen, “Ajda Pekkan”, s.117)

Küçürek öykülerinin pek çoğunda, sadece giriş kısmını aldığımız yukarıdaki “Ajda Pekkan” öyküsünde olduğu gibi dilsel ve anlamsal sapmalar yapan yazar, içinde bulunduğu parçalanmışlığı dilde açığa çıkarır. “Varoluşunu tümcelerle ve sözcüklerle ifade edemeyen bireyin düşünce yapısındaki parçalanmışlıklarını dilsel sapmalarına yansıtır” (Deveci 2008,126). Biçimselliğin öncelendiği küçürek öykülerinde Burak, “Sainte Pulcherie” ve “Bir Evlilik”te tamamen kelime ve tamlamalar dikkat çeker. Bu öyküler, biçimsel olarak farklılık gösterir. Bu tür öykülerde bir olay veya bir durum kurgusu yoktur. Yazar, sadece öyküyü oluşturacak kelimeleri okuyucuya sunar. Bundan sonrasını okuyucu kendi hayal gücü ile oluşturur. Bu tür öykülerde her okuyanın kendi öyküsünü yazması amaçlanır. Kelimelerin farklı çağrışımlar yaratması sonucunda her okuyanın farklı anlamlar çıkarması ve kendi öyküsünü oluşturması amaçlanır. Böylece yazar, her insanın bir öyküsü vardır; ben her insanın kendi öyküsünü oluşturmasına yardım ediyorum mesajı verir. “Bir Evlilik” öyküsü de bunlardan biridir:

ŞATO

TEPE

ÇAYIR

TÜFEK

AV ÇANTASI

AV KÖPEĞİ

KRİZANTEM

HİZMETÇİ

BABA

MASA

ŞAMPANYA

KOCA

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

KADIN
KUZEN
GELİN
TUVALET
VE MİSAFİRLER
OTEL MÜDÜRÜ
ARKADAŞ
VE GÖRÜMCE
İNCİ KOLYE
SABIR
PARLAK PABUÇ
KUAFÖR (Yapılmış saç)
KIZ
BLUZ
KÜLOT
LİKÖR
ELMA
YATAK TAKIMI

(Palyaço Ruşen, "Bir Evlilik", s. 75)

Kelimeleri alt alta getirerek zamansız, mekânsız, olaysız, şahıssız bir öykü yaratma gayreti içinde olan yazar bu şekilde klasik öykü kalıplarını yıkmaya çalışır. Her okuyanın, öykünün zamanını, mekânını, olayını ve kahramanını oluşturmasını sağlar. Belki de yazarı farklı kılan, okuyucuyu özgür bırakması ve okuyucuya özgür olacağı ortamı sağlamasıdır. "Kalemi bir kamera gibi kullanan Burak'ın öyküleri bir çevirim senaryosu gibidir." (Tosun 2005, <http://tosunnecip.blogcu.com/sevim-burak-oykuculugu-necip-tosun/3118517>). Yazar, sinema tekniğinin en büyük özelliği olan görselliğin edebiyatta kullanılmasını sağladığı için de bir farklılık yaratır. "Hayatın içine gelişmiş teknolojinin, hızın karıştığı çağımızda kimi sanatkarlar kamera gözüyle enstantaneleri yakalayıp geçmenin peşindedir" (Gariper 2008, 2034). Bu açıdan küçürek öyküler gelişmiş teknolojinin ve hızın edebiyattaki yansımalarıdır, denilebilir. Dolayısıyla, pek çok sanatta kullanılan modern teknikler, bu tür öykülerin de başat değeridir.

"Afrika Dansı" adlı öykü kitabının sonunda yer alan "Ümmü Gülsüm" öyküsü, Mısırlı sanatçı Ümmü Gülsüm'ün şarkısından bir nakarat gibidir:

“ya emin emin emin min
 Min min min min emin
 Ya emin
 Yaaa emin yaaa eeeminnn
 Ya yaa yaa yaaaa
 eminnnn
 Yamin yamin yamin
 Yaaamin yaaamin yamin
 Ya ya ya ay ay ay
 Ay yaayyaayyaa minnn
 Ya ya ya yaaa yaaayayayaaa
 Ya ya yaaamin ya eee
 Yaeee yaae yae yaemin
 Yamin emin emin
 Ümmü Gülsüm”

(Afrika Dansı, “Ümmü Gülsüm”, s.76)

Burak’ın bu öyküsünde esas olan çığlıktır. Çığlığın öyküsünü anlatmaktadır. “Ümmü Gülsüm”, kitabın en son küçürek öyküsüdür. Dolayısıyla yazar artık her şeye karşı bir haykırış içine girer. “Çığlığın yönü olmaz, amacı ve yeri de. O başlı başına bir yurtsuzluğun öne sürümü idi; zamana sığamayışın, yerini kabullenemeyişin, kendi olamayışın kaçırılan fırsatların vb.” (Korkmaz 2007,1993) Ses, bireyi var eden ve sürekli kılan temel bir öğedir. Bu küçürek öyküsünü seslerden oluşturarak müzikal bir etki yaratan yazar, “Bir Evlilik”te ise sinema tekniğinden yararlanır. Burak, ses ve söyleyişleriyle küçürek öykülere adeta can verir. Bu söyleyiş biçimi ve tekniğiyle yazar, türün diğer yazarlarından farklılaşır.

Dilsel sapmalarla küçürek öykülerini oluşturan yazar bununla birlikte izleksel olarak da bir farklılık yaratma çabası içerisinde. Bu açıdan “Takvim Altı Yazıları” adlı öyküde kullanılan her cümle birbirinden bağımsız ve farklı düşünceleri içerir. Anlaşılmak gibi bir kaygı taşımayan yazar özgürce seçtiği cümleleri alt alta yazarak bir küçürek öykü oluşturur:

“Bakalım gelir mi gelmez mi?”

Kim bilir

Bir geçmişlerinden dolayı kavga ediyorlar

Gözü üstünden bir dakika ayrılmıyor

Kadife gibi yumuşak

Kolay olmayan bir arzu

İki atlı iki tekerlekli araba

Falan

Filan

Uğurlar olsun kitapları uzun uzun seyreder (ardy syra) gelup jetising’e raflara

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Raflara jerlestirire;
Yol adamı çok yorar
O yoldan gider yorulur
Yakından çirkindir ama uzaktan bir şeye benzer
Köy sefası sürelim
Kim yendi kim yenildi
Yenen yenilen sonradan barıştı can ciğer kardeş Avcı oldular
Ölüm kimseye hayretmez hepsini bir suda yıkar
Şu adamı sesinden tanımak
Eskisi gibi değil şimdi başka türlü olmuş
Bu mülahazanın bir yanı aksıyor
Ütülenmiş koyun ayağı getir de paça yapalım
Sinek ayağı gibi yazısı var
Sallan balam gezmek
Kelle şeker
(Palyaço Ruşen, "Takvim altı yazıları", s.133)

SONUÇ

Türk edebiyatında örneklerine az rastlanan küçürek öyküler dilsel ve biçimsel özellikleriyle öykülerden farklılıklar gösterirler. Bu farklılıkları en uç noktaya ulaştıran Sevim Burak, edebiyat tarihinde aykırı bir yazar olarak bilinir.

Küçürek öykülerinde bireyi ve toplumu sorgulayan yazar, kendilik bilinci, özgürlük, ölüm, yalnızlık, yabancılaşma ve bireyleşme süreci gibi felsefenin temel problemleri üzerinde durur. İnsanın evrensel problemlerini aktarabilmek için sıradan insanı ve gündelik olayları konu edinen yazar, küçürek öykülerini birbirinden farklı özellikler ile kaleme alır. Basit ve gündelik olaylara derin ve yoğun mesajlar yükleyerek evrensel gerçeklere ulaşmayı amaçlar.

Burak'ın küçürek öyküleri içerikten çok biçimsel yönüyle ilgi çeker. Dilin sınırlarını zorlayarak dilsel sapmalar meydana getirir. Her küçürek öyküsünü farklı bir üslup ile oluşturan yazar, biçim ve içeriği koşut yürütür. "Terzi Kalivrusi", "Ayakkabıcı Bürjeni", "Bremen Vaporu", "Eski Ateş", "Bekâr", "Seyahat Esnasında", "Takvim Altı Yazıları", "Ajda Pekkan", "Bir Evlilik", "Sainte Pulcherie", "Ümmü Gülsüm" adlı küçürek öykülerinde anlam ve biçim birbirini tamamlarken; bu öykülerde dil, farklı kullanma şekilleriyle öncelenen değerdir.

Burak'ın küçürek öykülerinde cümleler nokta ile sonlandırılmaz ve virgül ile birbirine bağlanmaz. Yazar soru işaretlerini çokça kullanır. Bu da yazarın hayata karşı şüpheli ve sorgulayıcı bakışını gösterir. Kuralsızlığı kendine kural edinen yazar, özgürlüğü, sınırsızlığı ve sonsuzluğu savunması nedeniyle kendisi gibi cümlelerini de özgür bırakır. Her öyküsü, küçürek öykü nedir sorusuna cevap verir niteliktedir. Toplam on bir küçürek öyküsüyle ele alınan yazara öykülerinde, bireyin varoluşunu hissetmesini sağlayan ve bireye kendilik bilinci kazandıran; ses, ateş, elbise, ayakkabı, vapor ve yazı gibi "kendilik nesnelere" eşlik eder.

Turkish Studies

Küçürek öykülerinde karma bir dil kullanan yazar, bazen kelimeleri yerel söyleyiş şekilleriyle bazen de kelimeler arasına harfler sıkıştırarak aktarır. Böylece Burak, içinde bulunduğu fiziksel ve tinsel durumu kelimeler aracılığıyla görsel bir düzleme taşır.

KAYNAKÇA

- ASİMOV Isaac, 100 Great Science Fiction Short Short Stories, New York: New American Library 1992.
- AYTAÇ Gürsel, Genel Edebiyat Bilimi, Papirüs Yay., İstanbul 1999.
- BAXTER Charles, “Anlık Kurmaca” (Çev.: Taner Karakoç), Adam Öykü –Kısa Öykü Özel Sayısı, S:12 (1997), s.85-90.
- BURAK Sevim, Palyaço Ruşen, Nisan Yay., İstanbul 1993.
- BURAK Sevim, Afrika Dansı, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2006.
- DEVECİ Mutlu, “Ferit Edgü’nün Küçürek Öykücülüğü”, Hece Öykü, S:19 (2007), 73-84.
- DEVECİ Mutlu, “Ferit Edgü’nün Küçürek Öykülerinde Anlatım Biçimi ve Teknikleri”, Türk Dili, S:686 (2009),123-138.
- EDGÜ Ferit, “10 Minimal Öykü”, Milliyet Sanat, S:245, s,5-6.(1990). s. 38-39.
- EMRE Gültekin, “Do Sesiyle Uyanmak”, Cumhuriyet Kitap Eki, s.13, (2002).
- GARİPER Cafer,” Küçürek Öyküde Şiirsel Söylem ve Türler Arası Geçişkenlik”, 38, İcanas, Bildiriler, Ankara Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay., Ankara 2008.
- GASTON Bachelard, Ateşin Tin Çözümlemesi, (Çev. Nail Bezel), Öteki Yay., İstanbul 2007.
- JEAN PAUL Sartre, Varoluşçuluk, (Çev. Asım Bezirci), Say Yay., İstanbul 2007.
- KARAKAYA Zeki, Edebi Bir Söylem Olarak Sözsüz Aktarım, Etüt Yay. Samsun 1999.
- KORKMAZ Ramazan, “Küçürek Öykü” (Short Short Story) Türü ve Örnek Bir Öykü Çözümlemesi Ferit Edgü’nün Öç’ü”, Adam Öykü S:49 2003, s.25-30.
- KORKMAZ Ramazan,”Küçürek Öykü (Short Short Story) Türü ya da Bir Çılgınlığın Metinleşmesi”, 38. İcanas, Bildiriler, Ankara Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay., Ankara 2008.
- KORKMAZ Ramazan, Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekeleri, Grafiker Yay., Ankara 2008.
- KÜLAHLIOĞLU İSLAM Ayşenur,”Kısa Öykü ve Küçürek Öykü İlişkisi”,38. İcanas, Bildiriler, Ankara Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. Ankara 2008.
- TOSUN Necip, “Sevim Burak Öykücülüğü”,<http://tosunnecip.blogcu.com/sevim-burak-oykuculugu-necip-tosun/3118517>, (05.03.2005)